

DANMARK SOM YNGLEPLADS FOR SKOVSNIPPEN (SCOLOPAX RUSTICULA).

AF

OTTO GLUD KONRADSEN.

I »Dansk Jagttidende« er i de sidste aar ført en større diskussion om skovsnippens fredning, og der er deri givet en hel europæisk oversigt. Det fremgaar af forskellige udtalelser som en ret almindelig antagelse, at skovsnippen er i aftagende, og jægerne ved, at jagten har sin skyld heri. Men de ved ogsaa, at der maa bringes et offer, for at fuglens aftagen ikke skal blive skæbnesvanger, og offeret er naturligvis en indskrænket jagen af fuglen. Men hvor skal formindskelsen ske, — og hvor skal den begynde? Dette spørgsmaal er det aabne. Fra en side holder man — i hovedtræk — paa, at man i ynglelandene maa gaa først; fra anden side, at man maa begynde paa vinterpladserne; endelig fra tredie, at man ligesaa vel maa bringe offeret i de lande, hvorigennem navnlig foraarstrækkene sker. Det er her, førsterangs jægertraditionen kommer til orde; sagen drejer sig her om jagten paa det fuglevildt, som de fleste brave jægere »helst vil skyde«. Det er virkelig et offer, der skal bringes; men det er endnu ikke bleven rigtig klaret, hvem eller hvad? Man vil have noget for noget.

Et lyspunkt i sagen er det imidlertid, at diskussionen er ført paa baggrund af, at den 3die nordiske jægerkongres (København 1909) »udtaler sig for en fremtidig fredning af snippen i yngletiden . . . saaledes at fredningstidspunktet fastsættes i forhold til paaagældende lands beliggenhed«.

Den fredningstanke, der er møntet paa snippens yngleindvandring paa dansk omraade, er ogsaa omtalt i nævnte diskussion. Med hensyn til fuglefredning i ornithologisk forstand synes det værd at lægge mærke til følgende punkter. De er fremførte som grunde, der skulde være afgørende overfor muligheden af overhovedet at tænke alvorligt paa, at skovsnippen fremtidigt vilde yngle normalt her i landet. At den yngler her enkelte steder, er jo imidlertid en kendsgerning; men man fremstiller fra visse sider forholdet som aldeles tilfældigt og holder paa, at det er og bliver sporadisk ynglen.

Det siges, at sandsynligheden ikke taler for, at der vil op-

naaes noget med foraarsfredning. Sneppen vil ikke yngle her. »Fuglens urgamle vane at yngle noget* og meget højere mod Nord i det øde fjelds birkekrat og i de vidtstrakte naaleskove vil næppe lade sig paavirke . . .« . . . »I mange sekler er den gaaet igennem og de sidste halvtredsindtyve aar har ingenlunde bedret forholdet hos os for sneppen som ynglefugl; snarere har de forværret sig ved det mere intensive skovbrug«.*

Danske ornithologer, der følger med tiden, vil nu vide, at skovsneppen i de senere aar jævnlige yngler her i landet og — som det synes — mere og mere talrigt, nogle steder nu endog ret almindeligt. Der fremføres ogsaa nogle erfaringer, der kunde tyde paa, at de ynglende skovsnepper her bliver til standfugle. Det viser sig ihvertfald, at i egne, hvor den mere og mere iagttages som ynglende, der ses enkelte ogsaa hele vinteren igennem. Æglægningen synes at være tidligere (sidst i marts) i Danmark end gennemgaaende i vore nordlige nabolande.

Nu kan en »urgammel« vane vel i forstaaelse med naturens overgange og tilpasninger forskydes — omend langsomt. Vi oplever naturligvis kun at se faa grændseforskydninger af den art. Men den, der iagttager — og freder naturen —, synes at maatte være opmærksom overfor selv de svageste tendenser — og maa mindst af alt være doktrinær. Det omtalte »noget« højere mod nord kan blive mindre — og tilsidst forsvinde.

Med hensyn til de danske skovkomplekser, saa er det tilfældet, at vi vel har absolut mangel paa øde fjelde men dog ikke paa noget, som en skovsneppe ganske sikkert kalder birkekrat (forstmandens forkulturer og mosetilplantninger), og vidtstrakte naaleskove (hedernes og klitternes plantager). Og her til viser det sig, at skovsnepper, der allerede har ynglet her i landet, ynder vore egeopvækster som yngleplads. Man er netop i det intensive skovbrug stærkt inde paa anlæg af saadanne egekulturer, og disse vil siden blive til egeskove med en for en skovsneppe herlig undervækst. Moser, enge og grøfter vil ej heller forsvinde fra vore skove, — og hvem ved, om skovsneppen ikke ogsaa kunde faa forkærlighed for vore bøgekulturer, der ofte i vort kuperede eller stærkt bakkede terrain indeholder fugtige, træbevoksede »lavninger«; ved de herved opstaaede rande vokser ørnebregnen gerne, — og hvad kan man tænke bedre som bo for skovsneppen end vissent bøgeløv og ørnebregne.

* Dansk Jagttid. 1915, nr. 1 og 7. Fremhævelserne af O. G. K.

Saaledes synes det intensive skovbrug slet ikke at ville forværrer opholdet for ynglende skovsnepper. Rødgran, bjærgfyr og eg — forsaavidt ogsaa birk i forkulturer — hører til de træarter, som forstmanden henfører til »de store arealers træarter«, og netop »det store« og hermed det fredelige vil tiltale skovsneppen. Nok er skovtilstanden i forandring; men — Danmark har nu dobbelt saa stort et skovareal som for hundrede aar siden — hvis en yngleplads »vokser fra« at kunne tiltale skovsneppen, saa opstaar der stadigt andre i andre skove eller i andre »afdelinger«. At skovsneppen kan forliges med det »intensive skovbrug«, endog ret godt, har man til overflod faaet et slaaende bevis for gennem beretningen om den ynglende fugl paa Brahetrolleborg (Dansk ornith. Tidsskr. 9. Aarg. S. 272): »Dagen iforvejen havde en skovarbejder fældet den ene stamme og vilde gaa om paa den anden side for at tage fat paa den anden, og da var det, at han fandt sneppen, der under træets hugning havde ligget ganske roligt paa reden«. — —

»Vort lille lands fredning vil ingen rolle spille for sneppejagten«, indvendes der maaske; det store gros kommer andetsteds fra og hører andetsteds hjemme«.

Sandsynlighedsbetragtninger bliver imidlertid anderledes, naar man er ifærd med at efterspore en naturlig tendens for udbredelsen. Det er vor pligt som naturfredere at give plads for saa mange, der vil bo her. Ingen vil nogensinde tænke paa, at vi skulde kunne afløse den skandinaviske halvø med de langt større skovkomplekser.

For at konstatere, hvortil vi alt er naaet med ynglende skovsnepper og ved delvis fredning i Danmark, skal her gøres et forsøg paa at sammenstille de fremkomne faktiske meddelelser. Men disse iagttagne og noterede tilfælde udgør naturligvis kun et mindretal af det virkelige antal hele landet over.

Bornholm. Kjærbølling angiver denne ø som yngleplads. Fra de senere aar meddeles, at skovsnepper yngler i Almindingen hvert aar, og mindst 10 par aarlig; Fuglen er dér fredet. I Rø plantage yngler ligeledes hvert aar nogle par.¹ I »Dansk Jagttid.« 1903, nr. 3 meddeles af en jæger, der efter at have skudt paa »foraarstræk« alle de skovsnepper, han kunde faa op i en bestemt plantage, fandt en rede med 4 æg. »Et saadant tilfælde«, tilføjes der, »peger hen paa, at man burde undertvinge

sin jagtlyst og skaane den prægtige fugl paa foraarsneppetræk-
ket«.² — 1905, 1 maj 1 rede med 4 æg (lbs Plantage).³

Kongelunden (Amager). Angives af Kjærbølling. Medde-
lelser fra senere aar: Fra ældre, paalidelige folk har man ud-
sagn om, at der i de sidste 40—50 aar ofte er funden sneppe-
reder i april og maj. For nogle aar siden fandtes 4—5 reder, i
de senere aar (1906) findes 2—3 reder aarlig. Stræng fred-
ning overholdes. Skovsneppe med unger ses jævnlig om
sommeren. Paa aftener i juni og juli kan tælles indtil 40 stk.
»trækkende« skovsneppe. Der overvintrer en del. — 1903. 12
maj fundet 1 rede m. 4 spraaede æg, 28 maj 2 reder m. ægge-
skaller af tydeligt udrugede æg, 26 juni 1 rede m. 4 frisklagte
æg (sandsynligvis anden æglægning) — 1904. 8 maj 1 rede m.
4 spraaede æg. — 1905. 11 maj 1 rede m. 4 frisklagte æg. 1906.
29 april 1 rede m. 4 do. 1909 ca. 1 maj 1 rede m. 1 æg og 29
maj rejst 1 sneppe fra reden m. 4 æg.⁷

Øst- og Midtsjælland. — 1906. 18 april fundet en rede
m. 4 noget rugede æg (Giesegaard); senere kom 4 unger. 1912.
26 april set en sneppe m. 2 unger (Bregentved).⁸ — 1913, først
i maj set en 1 unge ca. 14 dage gl. (Svenstrup).⁶ — Samtidig
»skal være set« 4 unger (Bregentved).⁶

Fyen. — 1915. 14 april fundet 1 rede m. 4 æg, der blev
udrugede. Den rugende skovsneppe set (og fotograferet) paa re-
den (Brahetrolleborg)*.⁹

Jylland. — Kjærbølling angiver Klitterne ved Vestkysten,
Øland i Limfjorden og Vendsyssel som ynglesteder. Fra senere
aar meddeles ynglesteder fra Østjylland; desuden angives skov-
vene ved Ry (ved Silkeborg) som et af de steder, hvor skov-
sneppen »oftest yngler«.¹⁰ Ogsaa hedeplantagerne kommer nu
med. Fra Visborggaard og Rold Skov meddeles (1907), at skov-
sneppe yngler hvert aar. Enkelte steder fredning. — 1903 20
maj set en skovsneppe med 3—4 unger (St. Hjælland)¹⁰ — 1912
6 maj 1 sneppe m. 2 næsten flyvefærdige unger (Rold skov)¹¹ —
1915. 26 maj set 3—4 unger godt 14 dage gl.¹² — 29 maj set 1
sneppe m. 3 unger (Frisenborg).¹³ — 7 juni set 1 sneppe m. 2
temmelig store unger (Silkeborgegnen).¹² — 1916. En meddeler
fra Skanderborgegnen siger, at »nogle forlader os meget sent

* Ynglepladsen var her i en forkultur af rødæl og birk, tæt ved større
egekulturer. Der ses skovsneppe hele aaret rundt, og navnlig de senere aar
om sommeren.

(d. e. om foraaret).¹⁴ Dette kunde tyde paa forbliven, da vedkommende meddeler antagelig ikke kan konstatere, at fuglene er fløjet nord paa. — 1916. I St. Hjøllund plantage er iagttaget et livligt træk paa aftener i maj og juni. Fra kl. 9—11 iagttoges et uafbrudt træk, mindst 1 sneppe for hvert 5. minut. Undertiden ses 5—7 fugle i luften ad gangen. Meddeleeren tilføjer, at der »sikkert er adskillige par herude, og naar vi nu lader være at beskyde dem, haaber jeg, vi fremtidig faar en fast stamme. De store, fredelige naaleskove synes mig at være gode rugepladser«. ¹⁵ —

Den antagelse, at skovsnuppen blot trænger til fred for at blive her sommeren over, er jo gentagne gange fremført her i tidsskriftet.

Til ovenstaaende skal endnu føjes en udtalelse af en dansk jæger, der opholder sig i Norge: »Det forhold, at sneppebestanden (paa den skandinaviske halvø) særligt formindskes paa de steder, hvor jagten om foraaret drives mest intensivt, synes at tyde paa, at snepperne søger tilbage til de samme ynglepladser aar efter aar. Thi, ellers vilde tilgangen paa snepper aftage jævnt over hele landet. Derfor kan man ikke vide, om ikke sneppen vilde yngle i Danmark, hvis den fik fred om foraaret paa de steder, der muligvis faldt i dens smag som ynglepladser«.

Den omtalte diskussion affødte eller var rettere for skovsneppeens vedkommende affødt af nogle konkrete forslag til revision af de her i landet gældende fredningsbestemmelser (Jagtløven $\frac{8}{5}$ 1894). Skovsneppeens fredning kom ialtfald til at spille en fremtrædende rolle i forslagene, og man vil rykke fredningens indtræden om foraaret frem til tidligere paa aaret, til 15 april eller endog til 8 april for at undgaa at komme til at skyde skovsneppeerne »under parringslegen« eller »fulde af æg«. For at det imidlertid skal nytte noget, maa man være helt konsekvent og sætte fredningens begyndelse til i det mindste nogen tid før æglægningens begyndelse, og efter det, der fremgaar af ovennævnte faktiske iagttagelser, lægger skovsnuppen her i landet æg fra sidst i marts. Naar man f. eks. freder fra 15 marts, saaledes som tidligere foreslaaet her i tidsskriftet (4. aarg. s. 51), og jagten bliver fri hen paa eftersommeren, da skulde det synes, at man gav jægeren, hvad jægerens er. En naturlig konsekvens vilde det da maaske atter være at sætte fredningstidens begyndelse endnu tidligere paa aaret, da jagten paa foraarstrækkende

skovsnepper vel vilde være uden betydning i tidsrummet 1 Jan.—15 marts. Blev tidlig fredning gennemført, da vilde skovsneppen ikke behøve at være reserveret med hensyn til at slaa sig til ro herhjemme om sommeren.

Nu er fredning jo imidlertid begyndt lokalt, og det vil efterhaanden blive betragtet som en æressag at frede skovsneppen om foraaaret, hvor den yngler. De stadig flere og flere ynglende fugle vil selv gøre kravet gældende. Man vil faa syn for sagn, — og de tungeste skyer, der med hensyn til fredningslovene hviler over skovsneppens skæbne herhjemme, vil da sikkert ikke komme fra jægernes lejr.

NOTER.

O = Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift. D. J. = Dansk Jagttidende. aarg. = aargang. s. = side.

¹ O. 1. aarg. s. 60. — ² d. 5. april ved Svaneke. — ³ O. 1. aarg. s. 60. — ⁴ O. 1. aarg. s. 59—60. — ⁵ D. J. 1906. — ⁶ O. 8. aarg. s. 212. — ⁷ D. J. 1909, nr. 4. — ⁸ D. J. 1912, nr. 2. — ⁹ O. 9. aarg. s. 271. — ¹⁰ D. J. 1910, nr. 3. — ¹¹ O. 8. aarg. s. 212. — ¹² O. 9. aarg. s. 273 (ved Silkeborg). — ¹³ D. J. 1915, nr. 3. — ¹⁴ O. 10. aarg. s. 218. — ¹⁵ D. J. 1916, nr. 4.

TRYKFEJL OG RETTELSE.

10. AARGANG. HÆFTE III—IV.

- Pag. 146 L. 15 f. n. Phoecca, læs Phoca.
 - - L. 14 f. n. Dicrostynix, læs Dicrostonyx.
 - - L. 12 og 11 f. n. Evotymus, læs Eutomys.
 - - L. 1 f. n. bewickial, læs bewicki.
 - 147 L. 12 f. n. Dicrostynix, som ovenfor.
 - 148 L. 1 og 2 f. o. Phoecca, som ovenfor.
 - 149 L. 6 f. n. Rhodiota, læs Rhodiola.
 - - L. 5 f. n. Wohliana, læs Vahliana.
 - - L. 4 f. n. Eritricium, læs Eritrichium.
 - - L. 3 f. n. Drapa, læs Draba.
 - 200. Der er kommen den meningsforstyrrende Trykfejl, at der i L. 3 f. o. og L. 14 f. n. er anført Bøgefrugtens Vægt *med* Skal, medens det skal være *uden* Skal.
 - - L. 13 f. n. 250 mg, læs omtr. 160 mg.